

Sbírka zákonů

Československé socialistické republiky

Částka 41

Vydána dne 4. listopadu 1968

Cena

OBSAH:

143. Ústavní zákon o československé federaci.

144. Ústavní zákon o postavení národností v Československé socialistické republice

---

143

ÚSTAVNÍ ZÁKON

ze dne 27. října 1968

o československé federaci

Národní shromáždění Československé socialistické republiky se usneslo na tomto ústavním zákoně:

My, národ český a slovenský, vycházejíce z poznání, že naše novodobé dějiny jsou prochnuty oboustrannou vůlí žít ve společném státě,

oceňujíce skutečnost, že padesát let našeho společného státního života prohloubilo a upevnilo naše odvěké přátelské svazky, umožnilo rozvoj našich národů a uskutečňování jejich pokrokových demokratických a socialistických ideálů a spolehlivě dokázalo jejich bytostný zájem žít ve společném státě. Zároveň však ukázalo, že náš vzájemný vztah je třeba vybudovat na nových a spravedlivějších základech,

uznávajíce nezadatelnost práva na sebeurčení až do oddělení a respektujíce suverenitu každého národa a jeho právo urvat si svobodně způsob a formu svého národního a státního života,

přesvědčení, že dobrovolné federativní státní spojení je odpovídajícím výrazem práva na sebeurčení a rovnoprávnost, avšak též nejlepší zárukou pro náš plný vnitřní národní rozvoj i pro ochranu naší národní svébytnosti a svrchovanosti,

rozhodnutí vytvářet ve společném federativním státě v duchu humanitních ideálů socialismu a proletářského internacionalismu podmínky pro všestranný rozvoj a blahobyt všech občanů a zaručovat jim rovná, demokratická práva a svobody bez rozdílu národnosti,

reprezentování svými zástupci v České národní radě a ve Slovenské národní radě, jsme se dohodli na vytvoření československé federace.

Hlava první

ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ

Čl. 1

(1) Československá socialistická republika je federativní stát dvou rovnoprávných bratrských národů, Čechů a Slováků.

(2) Základem Československé socialistické republiky je dobrovolný svazek rovnoprávných národních států českého a slovenského národa, založený na právu na sebeurčení každého z nich.

(3) Československá federace je výrazem vůle dvou svébytných suverenních národů, Čechů a Slováků, žít ve společném federativním státě.

(4) Československou socialistickou republiku tvoří Česká socialistická republika a

Slovenská socialistická republika. Obě republiky mají v Československé socialistické republice rovnoprávné postavení.

(2) Obě republiky respektují navzájem svou suverenitu i suverenitu Československé socialistické republiky; stejně Československá socialistická republika respektuje suverenitu národních států.

Čl. 2

(1) Československá socialistická republika i Česká socialistická republika a Slovenská socialistická republika jsou vybudovány na zásadách socialistické demokracie. Jejich politický systém je v zásadních věcech stejný.

(2) Státní moc vykonává pracující lid svými zastupitelskými sbory, jimiž jsou: Federální shromáždění, Česká národní rada, Slovenská národní rada a národní výbory.

(3) Politická práva občanů a záruky jejich uskutečňování jsou na celém území Československé socialistické republiky stejné.

Čl. 3

(1) Území Československé socialistické republiky tvoří území České socialistické republiky a území Slovenské socialistické republiky.

(2) Hranice Československé socialistické republiky a hranice České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky mohou být změněny jen ústavním zákonem Federálního shromáždění.

(3) Hranice každé z obou republik se mohou změnit jen se souhlasem příslušné národní rady. Národní rada dává souhlas svým ústavním zákonem.

Čl. 4

(1) Hospodářství Československé socialistické republiky je integrací dvou národních ekonomik, české a slovenské. Rozvíjí se na základě socialistické hospodářské soustavy.

(2) Český a slovenský národ jsou ekonomicky svěbyrné. Česká socialistická republika a Slovenská socialistická republika hospodaří s vytvořeným společenským produktem s výjimkou té části, jejíž správu svěřily Československé socialistické republice k zabezpečení společných potřeb a zájmů. Hospodářství v Československé socialistické republice se rozvíjí ve vzájemné spolupráci a za pomoci obou národů.

(3) Hospodářství v Československé socialistické republice se plánovitě rozvíjí v podmínkách jednotného socialistického trhu, založeného na jedné měně, na volném pohybu pracovních sil, na volném pohybu peněžních fondů, na jednotné soustavě řízení a na jednotných zásadách hospodářské politiky.

(4) Úlohou federálních orgánů je především zajistit optimální zaměření hospodářského rozvoje, ovlivňovat vztahy vznikající při rozdělování společenského produktu a národního důchodu, rozvíjet hospodářské styky se zahraničím, vytvářet jednotné podmínky pro působení ekonomického systému a pro rozvíjení hospodářské demokracie a podporovat pokrokové formy integrace podniků mezi oběma republikami. Významným úkolem Československé socialistické republiky je vyrovnávání hospodářských a sociálních rozdílů mezi oběma republikami, zejména vytvářením stejných podmínek a možností pro tvorbu a užití národního důchodu.

Čl. 5

(1) Státní občan každé z obou republik je zároveň státním občanem Československé socialistické republiky.

(2) Občan jedné republiky má na území druhé republiky stejná práva a stejné povinnosti jako občan této republiky.

(3) Zásady nabývání a pozbývání státního občanství republik stanoví zákon Federálního shromáždění.

Čl. 6

(1) Českého a slovenského jazyka se užívá rovnoprávně při vyhlásování zákonů a jiných obecně závazných právních předpisů.

(2) Při jednání všech státních orgánů Československé socialistické republiky a obou republik, v řízení před nimi a v ostatním jejich styku s občany se užívá obou jazyků rovnoprávně.

Hlava druhá

ROZDĚLENÍ PŮSOBNOSTI MEZI FEDERACI A REPUBLIKY

Čl. 7

(1) Do výlučné působnosti Československé socialistické republiky patří:

- a) zahraniční politika, uzavírání mezinárodních smluv, zastupování Československé socialistické republiky v mezinárodních vztazích a rozhodování v otázkách války a míru.
- b) národní obrana.
- c) federální státní hmotné rezervy.
- d) federální zákonodárství a správa v rozsahu působnosti federace a kontrola činnosti federálních orgánů,
- e) ochrana federální ústavnosti.

(2) V oblastech uvedených v odstavci 1 působí výlučně zákonodárné a výkonné orgány státní moci, orgány státní správy a soudní orgány Československé socialistické republiky.

Čl. 8

(1) Do společné působnosti Československé socialistické republiky a obou republik patří:

- a) plánování,
- b) finance,
- c) emisní činnost,
- d) cenové věci,
- e) zahraniční hospodářské vztahy,
- f) průmysl,
- g) zemědělství a výživa,
- h) doprava,
- ch) pošty a telekomunikace,
- i) rozvoj vědy a techniky,
- j) práce, mzdy a sociální politika,
- k) sociálně ekonomické informace,
- l) právní úprava socialistického podnikání,
- m) normalizace, věci měr a vah, průmyslová práva,
- n) vnitřní pořádek a bezpečnost státu,
- o) věci tisku a jiných informačních prostředků.

(2) V oblastech uvedených v odstavci 1 působí v taxativně uvedených věcech orgány Československé socialistické republiky a v ostatních věcech orgány České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky.

Čl. 9

Věci, které nejsou taxativně svěřeny do působnosti Československé socialistické republiky, patří do výlučné působnosti České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky.

Čl. 10

(1) Československé hospodářství je v souladu se socialistickou hospodářskou soustavou hospodářstvím plánovaným.

(2) Národohospodářské plány jsou:

- a) plán rozvoje hospodářství Československé socialistické republiky (federální plán),
- b) plány rozvoje hospodářství České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky (plány republik).

(3) Střednědobé národohospodářské plány se vyhláší zákonem. Zákon o federálním plánu přijímá Federální shromáždění, zákon o plánu republiky přijímá národní rada.

(4) Soustavu národohospodářských plánů, jejich strukturu, jakož i zásady tvorby plánů federace upravuje zákon Federálního shromáždění.

(5) Návrhy federálních plánů a plánů republik sestavují souběžně a ve vzájemné spolu-

práci federální plánovací orgány a plánovací orgány republik podle směrnic svých vlád.

Čl. 11

(1) Finanční hospodaření Československé socialistické republiky se řídí státním rozpočtem federace. Finanční hospodaření každé republiky se řídí jejím státním rozpočtem. Státní rozpočet federace schvaluje Federální shromáždění a státní rozpočty republik schvalují národní rady svými zákony, a to vždy na období jednoho roku.

(2) Státní rozpočet každé republiky zahrnuje finanční vztahy za všechny úseky hospodářství a správy s výjimkou činností financovaných ze státního rozpočtu federace. Součástí státního rozpočtu každé republiky jsou finanční vztahy k rozpočtům národních výborů.

(3) Příjmy státního rozpočtu federace tvoří taxativně určené daně, podíly na daních a další příjmy stanovené zákonem Federálního shromáždění, dále příjmy z činností federálních orgánů a jim podřízených organizací.

(4) Ze státního rozpočtu federace se hradí:

- a) výdaje na národní obranu, na činnost federálních orgánů, na vytváření federálních hmotných rezerv a na dotace pro federální organizace,
- b) dotace a subvence na financování vybraných akcí, pokud si to vyžaduje jejich rozsah a důležitost pro celou federaci, a na vyrovnávání ekonomických rozdílů mezi Českou socialistickou republikou a Slovenskou socialistickou republikou,
- c) dotace a subvence ve prospěch státních rozpočtů obou republik na další rozvinutí národních ekonomik,
- d) ostatní výdaje určené rozpočtovým zákonem Federálního shromáždění.

(5) Způsob zabezpečení příjmů státního rozpočtu federace, vztahy mezi státním rozpočtem federace a státními rozpočty obou republik, jakož i zásady rozpočtového hospodaření stanoví zákon Federálního shromáždění.

(6) Československá socialistická republika i každá republika mohou vytvářet vlastní účelové fondy napojené na jejich státní rozpočty; fondy se zřizují zákonem.

(7) Československá socialistická republika stanoví rámcové zásady dotační politiky.

Čl. 12

(1) Daně a poplatky možno ukládat jen na základě zákona.

(2) Daňové zákony Federálního shromáždění stanoví zásady pro daňové zákony národních rad, a to v tomto rozsahu:

a) u daní, které rozhodujícím způsobem ovlivňují podmínky na trhu, a to u daně z obrátu (jiných spotřebních daní), u základních daní (odvodů) podniků, peněžních ústavů a pojišťoven, u daní ze mzdy stanoví zákony Federálního shromáždění daňovou soustavu, základ daně, minimální sazby, jakož i rozsah, ve kterém mohou orgány obou republik poskytovat zvýhodnění a slevy;

b) u zemědělské a silniční daně (popřípadě u jiných daní tohoto druhu) stanoví zákony Federálního shromáždění, kdo je poplatníkem daně, základ daně, jakož i hlavní zásady zdaňování.

[3] Zásadami stanovenými zákony Federálního shromáždění se řídí národní rady při přijímání svých daňových zákonů. U daní, u kterých zákony Federálního shromáždění stanoví jen minimální sazby, mohou zákony národních rad upravit i přírůžky k nim.

[4] Ostatní daně a poplatky stanoví zákony národních rad.

[5] Správa, výkon a kontrola všech druhů daní (odvodů) a poplatků (pokut) přísluší ústředním orgánům republik a z jejich pověření národním výborům nebo jiným orgánům, s výjimkou případů, kdy na základě výlučné působnosti Československé socialistické republiky vybírají poplatky (pokuty) federální orgány. Federální orgány mohou kontrolovat platby pro státní rozpočet federace.

Čl. 13

[1] Území Československé socialistické republiky je jednotným celním územím.

[2] Do působnosti Československé socialistické republiky patří úprava celnictví, celní politika a vydávání celních tarifů.

Čl. 14

[1] Československou měnu upravuje Federální shromáždění zákonem.

[2] Emisní činnost a její kontrola přísluší měnovému bankovnímu systému, který se skládá z federální banky jako vrcholného měnového orgánu a z národních bank obou republik; tyto banky jsou právníckými osobami.

[3] Vedení federální banky přísluší kolektivnímu orgánu v čele s guvernérem; tento orgán se skládá ze stejného počtu občanů České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky.

[4] Do působnosti Československé socialistické republiky patří:

- a) vydávat československá platidla,
- b) stanovit koncepci měnové, devizové a úvěrové politiky,

c) stanovit zásady a rozsah emise a kontrolovat jejich dodržování,

d) určovat nástroje pro uskutečňování jednotné měnové, devizové a úvěrové politiky,

e) určovat rozsah devizových rezerv a stanovit způsob jejich správy,

f) určovat rámec zahraničních devizových operací a stanovit kurs československé měny.

[5] Postavení bank uvedených v odstavci 2, jejich vztahy a činnost upravuje zákon Federálního shromáždění.

Čl. 15

V Československé socialistické republice platí jednotná soustava cen. V oblasti cenové politiky patří do působnosti Československé socialistické republiky:

a) stanovit zásady cenové politiky a regulace cen,

b) určovat ceny surovin, výrobků a služeb, které mají základní význam pro jednotný trh, a to v rozsahu stanoveném zákonem Federálního shromáždění,

c) stanovit kategorizaci tarifů a cen v dopravě a vydávat poštovní a telekomunikační tarify.

Čl. 16

V oblasti zahraničních hospodářských vztahů patří do působnosti Československé socialistické republiky:

a) stanovit zásady zahraniční obchodní politiky,

b) zákonodárství o úpravě vztahů vznikajících při provádění zahraničního obchodu,

c) koordinovat hospodářskou spolupráci se zahraničím, především se socialistickými státy,

d) stanovit zásady organizace zahraničně obchodní činnosti,

e) stanovit základní ekonomické nástroje s výjimkou dodatkových nástrojů.

Čl. 17

V oblasti průmyslu patří do působnosti Československé socialistické republiky:

a) stanovit zásady průmyslové politiky, zejména na základě technicko-ekonomických koncepcí republik v odvětvích a oborech s vysokou integrační funkcí v československé ekonomice,

b) vytvářet podmínky pro zapojení národních ekonomik a jejich hospodářských organizací do mezinárodní průmyslové kooperace, specializace a výzkumu,

c) koordinovat úkoly vyplývající z potřeb obranyschopnosti země.

Čl. 18

V oblasti zemědělství a výživy patří do působnosti Československé socialistické republiky:

- a) stanovit zásady zemědělské politiky a politiky výživy lidu,
- b) koordinovat státní intervenční politiku v zemědělství a výživě,
- c) zákonodárství ve věcech veterinární a rostlinolékařské péče, ochrany půdního fondu a jakosti zemědělských a potravinářských výrobků, vyžadující jednotný postup v celé Československé socialistické republice.

Čl. 19

V oblasti dopravy patří do působnosti Československé socialistické republiky:

- a) zákonodárství ve věcech železniční, letecké, námořní, vnitrozemské vodní dopravy a silniční dopravy a dopravních cest,
- b) stanovení jednotných pravidel dopravního a přepravního provozu a státních norem pro technickou způsobilost dopravních prostředků a zařízení a dopravních cest,
- c) stanovení zásad dopravní politiky a vypracování koncepce rozvoje dopravní soustavy.

Čl. 20

V oblasti pošt a telekomunikací patří do působnosti Československé socialistické republiky:

- a) zákonodárství ve věcech pošt a telekomunikací,
- b) stanovení jednotných pravidel poštovního a telekomunikačního provozu,
- c) vypracování koncepce rozvoje soustavy pošt a telekomunikací.

Čl. 21

(1) V Československé socialistické republice se uskutečňuje jednotná vědecká, technická a investiční politika v základních otázkách.

(2) V oblasti vědecké, technické a investiční politiky patří do působnosti Československé socialistické republiky:

- a) vypracovat koncepci rozvoje vědy a techniky a stanovit způsob financování,
- b) rozvíjet mezinárodní spolupráci včetně licenční politiky,
- c) rozhodovat o investicích celostátního významu, financovaných ze státního rozpočtu federace.

Čl. 22

V oblasti práce, mezd a sociální politiky patří do působnosti Československé socialistické republiky stanovit jednotné zásady:

- a) pracovněprávních vztahů,
- b) mzdové politiky a regulace mzdového vývoje,
- c) důchodového a nemocenského zabezpečení,
- d) sociální politiky.

Čl. 23

V oblasti sociálně ekonomických informací patří do působnosti Československé socialistické republiky:

- a) stanovit metodiku jednotné soustavy sociálně ekonomických informací, potřebných pro posuzování rozvoje federace a pro plnění povinností vyplývajících z mezinárodních závazků,
- b) určovat rozsah informací potřebných pro sledování vývoje hospodářství, životní úrovně a vývoje společnosti,
- c) stanovit způsob a lhůty pro poskytování sociálně ekonomických informací, jakož i zásady prověřování jejich správnosti,
- d) poskytovat sociálně ekonomické informace mezinárodním organizacím.

Čl. 24

(1) Socialistické podniky vyvíjejí hospodářskou činnost v Československé socialistické republice na území obou republik za podmínek v nich platných.

(2) Do působnosti Československé socialistické republiky patří:

- a) úprava zřízení, právních poměrů a způsobů řízení hospodářských organizací,
- b) zásady úpravy družstevního a drobného podnikání,
- c) úprava hospodářských vztahů mezi socialistickými organizacemi,
- d) úprava ochrany výroby a obchodu, jakož i zájmů spotřebitelů, zejména úprava průmyslových práv, normalizace, státního zkušebnictví a státní inspekce,
- e) zásady ochrany a využití nerostného bohatství.

Čl. 25

Orgány Československé socialistické republiky, na které prezident Československé socialistické republiky přenesl sjednávání některých mezinárodních smluv, postupují při sjednávání těchto smluv, upravujících mezinárodní spolupráci v oblastech společné působnosti, ve spolupráci s orgány obou republik: spolupracují s nimi též při zastupování Československé socialistické republiky v mezinárodních organizacích, působících v uvedených oblastech.

Čl. 26

V Československé socialistické republice platí jednotné zásady právní úpravy matrik, občanských průkazů, evidence obyvatelstva a pobytu cizinců; zásady stanoví zákon Federálního shromáždění.

Čl. 27

(1) Do působnosti Československé socialistické republiky patří upravovat postavení, oprávnění a ostatní poměry ozbrojených bezpečnostních sborů.

(2) Rozdělení působnosti mezi Československou socialistickou republikou a oběma republikami ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti upravuje zákon Federálního shromáždění.

Čl. 28

Rozdělení působnosti mezi Československou socialistickou republikou a oběma republikami ve věcech tisku a jiných informačních prostředků stanoví zákon Federálního shromáždění.

Hlava třetí

FEDERÁLNÍ SHROMÁŽDĚNÍ

Čl. 29

(1) Nejvyšším orgánem státní moci a jediným zákonodárným sborem Československé socialistické republiky je Federální shromáždění.

(2) Federální shromáždění tvoří dvě sněmovny: Sněmovna lidu a Sněmovna národů. Obě sněmovny jsou rovnoprávné.

(3) K platnému usnesení Federálního shromáždění je třeba souhlasného usnesení obou sněmoven, nestanoví-li tento ústavní zákon něco jiného nebo nejde-li o vnitřní věci jen jedné sněmovny.

Čl. 30

(1) Sněmovna lidu má 200 poslanců, kteří jsou voleni v celé Československé socialistické republice přímou volbou.

(2) Poslanec Sněmovny lidu nemůže být zároveň poslancem Sněmovny národů.

(3) Sněmovna lidu se volí na období 4 let.

(4) Podmínky výkonu volebního práva do Sněmovny lidu a způsob výkonu voleb a odvolání poslanců stanoví zákon Federálního shromáždění.

Čl. 31

(1) Sněmovna národů reprezentuje rovné státoprávní postavení obou republik.

(2) Sněmovna národů má 150 poslanců, z nichž se 75 volí přímou volbou v České so-

cialistické republice a 75 přímou volbou v Slovenské socialistické republice.

(3) Volební období Sněmovny národů končí s volebním obdobím Sněmovny lidu.

Čl. 32

(1) Federální shromáždění zasedá nejméně dvakrát do roka (jarní zasedání a podzimní zasedání).

(2) Federální shromáždění svolává k zasedání a jeho zasedání prohlašuje za skončené prezident Československé socialistické republiky.

(3) Jestliže prezident Československé socialistické republiky nesvolá jarní zasedání do konce dubna nebo podzimní zasedání do konce října, svolá je předsednictvo Federálního shromáždění. Zasedání Federálního shromáždění prohlásí v tomto případě za skončené předsednictvo Federálního shromáždění.

Čl. 33

(1) Federální shromáždění musí být svoláno prezidentem Československé socialistické republiky na žádost alespoň třetiny poslanců některé sněmovny.

(2) Jestliže prezident Československé socialistické republiky Federální shromáždění nesvolá do 14 dnů nebo do další lhůty uvedené v žádosti, svolá je předsednictvo Federálního shromáždění. Zasedání Federálního shromáždění prohlásí v tomto případě za skončené předsednictvo Federálního shromáždění.

Čl. 34

(1) Sněmovny se scházejí ke schůzím na základě usnesení předsednictva příslušné sněmovny.

(2) Ke společným schůzím se sněmovny scházejí, jde-li o volbu prezidenta Československé socialistické republiky, o volbu předsedy a místopředsedů Federálního shromáždění, o projednání programového prohlášení vlády Československé socialistické republiky a v jiných případech, kdy se na tom sněmovny usnesou.

Čl. 35

(1) Schůze obou sněmoven jsou zpravidla veřejné.

(2) Neveřejné schůze se mohou konat jen v případech stanovených jednacím řádem Federálního shromáždění.

Čl. 36

(1) Do působnosti Federálního shromáždění patří zejména:

- a) usnášet se na ústavě Československé socialistické republiky a na ústavních a jiných zákonech Federálního shromáždění a zjišťovat, jak jsou prováděny,
- b) jednat o zásadních otázkách zahraniční politiky,
- c) jednat o zásadních otázkách vnitřní politiky,
- d) schvalovat střednědobý národohospodářský plán a státní rozpočet federace, prověřovat jejich plnění a schvalovat státní závěrečný účet federace,
- e) volit prezidenta Československé socialistické republiky a jednat o jeho zprávách,
- f) jednat o programovém prohlášení vlády a kontrolovat její činnost a činnost jejích členů, jakož i jednat o důvěře vládě,
- g) volit a odvolávat členy Ústavního soudu Československé socialistické republiky,
- h) zřizovat ústavním zákonem federální ministerstva a federální výbory a zřizovat zákonem jiné federální orgány státní správy,
- ch) zřizovat zákonem kontrolní orgán Federálního shromáždění.

(2) Federální shromáždění se usnáší o vypovězení války, je-li Československá socialistická republika napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.

(3) Mezinárodní smlouvy politické a mezinárodní hospodářské smlouvy obecné povahy, jakož i mezinárodní smlouvy, k jejichž provedení je třeba zákona Federálního shromáždění, vyžadují před ratifikací souhlas Federálního shromáždění.

(4) Federální shromáždění může zrušit nařízení nebo usnesení vlády nebo obecně závazný právní předpis federálního ministerstva, federálního výboru nebo jiného federálního ústředního orgánu státní správy, odporují-li ústavě nebo jinému zákonu Federálního shromáždění.

Čl. 37

(1) Federální shromáždění má zákonodárskou pravomoc ve věcech:

- a) svěřených tímto ústavním zákonem do výlučné působnosti Československé socialistické republiky (čl. 7),
- b) patřících do společné působnosti (čl. 8 a čl. 10 až 28), a to v části svěřené Československé socialistické republice.

(2) Federální shromáždění přijímá dále zákony, u nichž — s výjimkami stanovenými ústavními zákony — výkon patří v plném rozsahu orgánům republik a to zákon o rodině, občanský zákoník, občanský soudní řád, zákon

o mezinárodním právu soukromém a procesním, trestní zákon, trestní řád, zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o výkonu vazby, zákon upravující obecné řízení před správními orgány, zákon o vysokých školách, zákon o cestovních dokladech, zákon o zbraních a střelivu, zákon o geodézii a kartografii.

(3) Pokud to vyžaduje jednota právního řádu, uskutečňuje Federální shromáždění zásadní zákonodárskou úpravu ve věcech péče o zdraví lidu, soustavy základních a středních všeobecně vzdělávacích i odborných škol, ve věcech spolčování a shromažďování, národnosti, autorského práva, o poměrech církví a náboženských společností a ve věcech lesního a vodního hospodářství.

Čl. 38

(1) Zákon Federálního shromáždění může svěřit úpravu otázek uvedených v čl. 37 odst. 1 písm. b) a v čl. 37 odst. 2 zákonodárství republik.

(2) Pokud federální zákonodárství neupraví v celém rozsahu věci uvedené v čl. 37 odst. 1 písm. b) a v čl. 37 odst. 2, mohou je národní rady upravit vlastním zákonodárstvím.

(3) Pokud Federální shromáždění nevydá zásadní zákonodárskou úpravu věcí uvedených v čl. 37 odst. 3, přísluší celá úprava národním radám.

Čl. 39

Výkon ve věcech uvedených v čl. 37 odst. 1 písm. b) se dělí mezi federální orgány a orgány republik podle příslušných ustanovení tohoto ústavního zákona (čl. 10 až 28).

Čl. 40

(1) Sněmovna lidu je schopna se usnášet, jestliže je přítomna nadpoloviční většina jejích poslanců.

(2) Sněmovna národů je schopna se usnášet, jestliže je přítomna nadpoloviční většina jejích poslanců zvolených v České socialistické republice i nadpoloviční většina poslanců zvolených v Slovenské socialistické republice.

(3) K platnému usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců v každé sněmovně, pokud tento ústavní zákon nestanoví něco jiného (čl. 41 až 43).

Čl. 41

K přijetí federální ústavy, ústavního zákona Federálního shromáždění a k jejich změně, k volbě prezidenta Československé socialistické republiky a k usnesení o vypovězení války je třeba souhlasu třípětinové většiny všech poslanců Sněmovny lidu, jakož i souhlasu tří-

pětinové většiny všech poslanců Sněmovny národů zvolených v České socialistické republice a třípětinové většiny všech poslanců Sněmovny národů zvolených v Slovenské socialistické republice.

Čl. 42

(¹) V případě, kdy podle tohoto ústavního zákona platí zákaz majorizace, hlasují ve Sněmovně národů odděleně poslanci zvolení v České socialistické republice a poslanci zvolení v Slovenské socialistické republice. Usnesení je přijato, hlasuje-li pro ně většina všech poslanců zvolených v České socialistické republice a většina všech poslanců zvolených v Slovenské socialistické republice, nevyžaduje-li tento ústavní zákon většinu kvalifikovanou (čl. 41).

(²) Zákaz majorizace platí při schvalování:

- a) návrhu zákona, kterým se vydávají zásady nabývání a pozbývání státního občanství,
- b) střednědobých národohospodářských plánů federace,
- c) návrhů zákonů, jimiž se stanoví soustava národohospodářských plánů, jejich struktura, jakož i zásady tvorby plánů federace,
- d) návrhů zákonů, jimiž se stanoví způsob zabezpečení příjmů státního rozpočtu federace, vztahy mezi státním rozpočtem federace a státními rozpočty obou republik, jakož i zásady rozpočtového hospodaření,
- e) státních rozpočtů a závěrečných účtů federace,
- f) návrhů zákonů, jimiž se zřizují účelové fondy napojené na státní rozpočet federace,
- g) návrhů zákonných úprav v otázkách uvedených v čl. 11 odst. 7,
- h) návrhů zákonů, jimiž se stanoví zásady daňových zákonů národních rad,
- ch) návrhů zákonných úprav v otázkách uvedených v čl. 13 odst. 2,
- 1) návrhů zákonů, jimiž se upravují československá měna, postavení federální emisní banky a národních emisních bank obou republik, jejich vztahy a činnost, dále návrhy zákonných úprav v otázkách uvedených v čl. 14 odst. 4,
- j) návrhů zákonných úprav v otázkách uvedených v čl. 15,
- k) návrhů zákonů v oblasti zahraničních hospodářských vztahů,
- l) návrhů zákonů ve věcech uvedených v čl. 22,
- m) návrhů zákonů, jimiž se upravuje zřizování, právní poměry a způsob řízení hospodářských organizací,

n) návrhů zákonů vydávaných podle čl. 27 odst. 2 a čl. 28.

o) návrhů zákonů, jimiž se zřizují federální orgány státní správy s výjimkou ministerstev a federálních výborů.

(³) Zákaz majorizace platí též při schvalování programového prohlášení vlády Československé socialistické republiky a při hlasování o návrhu na vyslovení důvěry vládě.

Čl. 43

(¹) Vláda Československé socialistické republiky může požádat kteroukoliv sněmovnu o vyslovení důvěry. Návrh na vyslovení nedůvěry vládě Československé socialistické republiky může podat alespoň jedna pětina poslanců kterékoliv sněmovny.

(²) K vyslovení nedůvěry vládě Československé socialistické republiky je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců Sněmovny lidu anebo souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců Sněmovny národů zvolených v České socialistické republice nebo souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců Sněmovny národů zvolených v Slovenské socialistické republice. Ve Sněmovně národů se hlasuje podle jmen.

(³) Ustanovení odstavců 2 a 3 platí i pro vyslovení nedůvěry jednotlivému členu vlády Československé socialistické republiky.

Čl. 44

(¹) Každá sněmovna se musí usnést o návrhu přijatém druhou sněmovnou nejpozději do 3 měsíců. Neusnese-li se v této lhůtě o návrhu, je návrh přijat.

(²) Jestliže nedojde k shodnému usnesení obou sněmoven, mohou se obě sněmovny usnést na dohodovacím řízení. V takovémto případě zvolí každá sněmovna po 10 zástupců ze svých poslanců, nedohodnou-li se na jiném počtu, do společného výboru pro dohodovací řízení.

(³) Jestliže obě sněmovny ani na doporučení tohoto výboru ani jinak nepřijmou shodné usnesení o návrhu zákona do 5 měsíců od prvního hlasování, lze podat tentýž návrh nejdříve po uplynutí jednoho roku od jeho zamítnutí.

(⁴) Jestliže nedojde k shodnému usnesení obou sněmoven o státním rozpočtu federace, je dohodovací řízení podle odstavce 2 povinné. Nedojde-li k dohodě o státním rozpočtu do začátku rozpočtového roku, hospodaří se podle zákonných ustanovení o rozpočtovém provizoriu.

{5} Jestliže dohodovací řízení nevedlo k shodnému usnesení obou sněmoven, může dojít k rozpuštění Federálního shromáždění. Volby vyhlásí předsednictvo Federálního shromáždění do 60 dnů.

Čl. 45

{1} Návrhy zákonů Federálního shromáždění mohou podávat poslanci Federálního shromáždění, výbory obou sněmoven, prezident Československé socialistické republiky, vláda Československé socialistické republiky, Česká národní rada a Slovenská národní rada.

{2} Zákony Federálního shromáždění popisuje prezident Československé socialistické republiky, předseda Federálního shromáždění a předseda vlády Československé socialistické republiky.

{3} K tomu, aby zákon Federálního shromáždění nabyl platnosti, musí být vyhlášen způsobem, který stanoví zákon Federálního shromáždění. Zákony Federálního shromáždění vyhláší předsednictvo Federálního shromáždění do 14 dnů po jejich schválení.

Čl. 46

Zásady jednání Federálního shromáždění, vzájemné styky obou sněmoven, jakož i styky s vládou a navenek upravuje zákon o jednáním řádu Federálního shromáždění. Své vnitřní poměry upravuje každá sněmovna vlastním usnesením.

Čl. 47

Platnost volby poslanců ověřuje příslušná sněmovna. Činí tak na návrh mandátového a imunitního výboru.

Čl. 48

{1} Poslanec Federálního shromáždění skládá na schůzi své sněmovny, které se poprvé účastní, tento slib:

„Slibuji na svou čest a svědomí, že budu věren Československé socialistické republice a věci socialismu. Budu dbát vůle a zájmů lidu, řídit se ústavou a ostatními zákony a pracovat k tomu, aby byly uváděny v život.“

{2} Odmítnutí slibu nebo slib s výhradou má za následek ztrátu mandátu.

Čl. 49

{1} Sněmovna lidu a Sněmovna národů, jakož i jednotliví poslanci mají právo interpelovat vládu Československé socialistické republiky a její členy a klást jim otázky ve věcech jejich působnosti. Vláda a její členové jsou povinni na interpelace a otázky odpovídat.

{2} Předseda i ostatní členové vlády mají právo zúčastnit se schůzí obou sněmoven Federálního shromáždění, jejich výborů i schůzí předsednictva Federálního shromáždění. Udělí se jim slovo, kdykoliv o to požádají.

{3} Požádá-li o to některá sněmovna, její výbor nebo předsednictvo Federálního shromáždění, je člen vlády povinen dostavit se do schůze sněmovny, jejího výboru nebo předsednictva Federálního shromáždění.

Čl. 50

Poslance Federálního shromáždění nelze trestně ani kárně stíhat ani jej vzít do vazby bez souhlasu sněmovny, jejímž je členem. Odepře-li sněmovna souhlas, je stíhání navždy vyloučeno.

Čl. 51

Poslance Federálního shromáždění nelze vůbec stíhat pro hlasování ve sněmovně, v jejích orgánech nebo v předsednictvu Federálního shromáždění. Za výroky při výkonu funkce poslance, učiněné v některé sněmovně, v jejím orgánu nebo v předsednictvu Federálního shromáždění, podléhá poslanec jen disciplinární pravomoci své sněmovny.

Čl. 52

Byl-li poslanec Federálního shromáždění přistižen a zadržen při trestném činu, je příslušný orgán povinen to ihned oznámit předsednictvu Federálního shromáždění. Nedá-li předsednictvo Federálního shromáždění k zadržení souhlas, musí být poslanec ihned propuštěn.

Čl. 53

Poslanec Federálního shromáždění může odepřít svědectví o věcech, o kterých se dověděl při výkonu své funkce, a to i když přestal být poslancem.

Čl. 54

Každá sněmovna volí své předsednictvo, které se skládá ze 3 až 6 poslanců.

Čl. 55

Každá sněmovna zřizuje výbory jako své iniciativní a kontrolní orgány a volí jejich předsedy a ostatní členy.

Čl. 56

{1} Obě sněmovny Federálního shromáždění volí ze svého středu předsednictvo Federálního shromáždění.

{2} Předsednictvo Federálního shromáždění má 40 členů, z nichž 20 volí Sněmovna lidu a 20 Sněmovna národů. Sněmovna národů

volí 10 členů z poslanců zvolených v České socialistické republice a 10 členů z poslanců zvolených v Slovenské socialistické republice.

(3) Předsednictvo Federálního shromáždění zůstává ve své funkci i po uplynutí volebního období, dokud si nově zvolené Federální shromáždění nezvolí své předsednictvo.

(4) Členové předsednictva Federálního shromáždění jsou odpovědní sněmovně Federálního shromáždění, která je zvolila. Sněmovna je může kdykoliv odvolat.

(5) Předsedu a místopředsedy Federálního shromáždění volí Sněmovna lidu a Sněmovna národů z členů předsednictva Federálního shromáždění. Stane-li se předsedou Federálního shromáždění poslanec, který je občanem České socialistické republiky, zvolí se prvním místopředsedou poslanec, který je občanem Slovenské socialistické republiky, nebo naopak.

Čl. 57

(1) Předsednictvo Federálního shromáždění se usnáší nadpoloviční většinou všech svých členů.

(2) Ustanovení čl. 42 o zákazu majorizace platí i pro usnášení předsednictva Federálního shromáždění.

Čl. 58

(1) V době, kdy Federální shromáždění nezasedá buď proto, že zasedání je skončeno, nebo proto, že uplynulo volební období, plní působnost Federálního shromáždění předsednictvo Federálního shromáždění. Nepřísluší mu však volit presidenta Československé socialistické republiky, přijímat a měnit ústavní zákony, usnášet se na státním rozpočtu federace, vypovídat válku a vyslovovat nedůvěru vládě Československé socialistické republiky ani jejímu členu.

(2) V době, kdy Federální shromáždění nezasedá v důsledku mimořádných příčin, plní předsednictvo Federálního shromáždění veškerou jeho působnost s výjimkou práva měnit ústavu Československé socialistické republiky a volit jejího presidenta.

(3) Neodkladná opatření, ke kterým by bylo třeba zákona, činí předsednictvo Federálního shromáždění ve formě zákonných opatření, která podepisuje prezident Československé socialistické republiky, předseda Federálního shromáždění a předseda vlády Československé socialistické republiky. Zákonná opatření se vyhláší stejně jako zákony.

(4) Opatření předsednictva Federálního shromáždění podle odstavců 1 až 3 musí být schválena na nejbližším zasedání Federálního shromáždění; jinak pozbývají další platnosti.

(5) O vypovědění války se může předsednictvo Federálního shromáždění usnášet, jen je-li zasedání Federálního shromáždění zne-možněno v důsledku mimořádných příčin. K platnosti usnesení je zapotřebí souhlasu tří pětin všech členů předsednictva Federálního shromáždění, kteří jsou občany České socialistické republiky, a souhlasu tří pětin všech členů předsednictva Federálního shromáždění, kteří jsou občany Slovenské socialistické republiky.

(6) Předsednictvu Federálního shromáždění přísluší v době, kdy vláda Československé socialistické republiky vykonává funkci presidenta Československé socialistické republiky, jmenovat a odvolávat vládu Československé socialistické republiky a její členy a pověřovat je řízením ministerstev a jiných federálních ústředních orgánů.

Čl. 59

Předsednictvo Federálního shromáždění vyhláší volby do Federálního shromáždění.

Hlava čtvrtá

PRESIDENT ČESKOSLOVENSKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY

Čl. 60

(1) V čele Československé socialistické republiky je prezident. Volí ho Federální shromáždění.

(2) Prezident Československé socialistické republiky je za výkon své funkce odpovědný Federálnímu shromáždění.

Čl. 61

(1) Prezident Československé socialistické republiky:

- a) zastupuje Československou socialistickou republiku navenek, sjednává a ratifikuje, mezinárodní smlouvy; sjednávání mezinárodních smluv, ke kterým není třeba souhlasu Federálního shromáždění, může prezident přenést na vládu Československé socialistické republiky anebo s jejím souhlasem na její jednotlivé členy;
- b) přijímá a pověřuje vyslance;
- c) svolává zasedání Federálního shromáždění a prohlašuje jeho zasedání za skončené;
- d) může rozpustit Federální shromáždění, jde-li o případ uvedený v čl. 44 odst. 5;
- e) podepisuje zákony Federálního shromáždění a zákonná opatření jeho předsednictva;

- f) má právo podávat Federálnímu shromáždění zprávy o stavu Československé socialistické republiky a o závažných politických otázkách, předkládat mu návrhy potřebných opatření a být přítomen schůzím sněmoven Federálního shromáždění;
- g) jmenuje a odvolává předsedu a ostatní členy vlády Československé socialistické republiky a pověřuje je řízením federálních ministerstev a jiných federálních ústředních orgánů a státním tajemníkům určuje, v kterém federálním ministerstvu působí;
- h) má právo být přítomen při schůzích vlády Československé socialistické republiky a předsedat jí, vyžadovat si od vlády a od jejích jednotlivých členů zprávy a projednávat s vládou nebo s jejími členy otázky, které je třeba řešit;
- ch) jmenuje vyšší státní funkcionáře Československé socialistické republiky v případech, ve kterých to stanoví zákon; jmenuje a povyšuje generály, jmenuje na návrh příslušných orgánů České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky profesory a rektory vysokých škol:
- 1) propůjčuje vyznamenání, nezmocní-li k tomu jiný orgán;
  - 2) má právo udělovat amnestii, promíjet a zmírňovat tresty uložené trestními soudy a nařizovat, aby se soudní trestní řízení nezahajovalo nebo aby se v něm nepokračovalo, a zahlazovat odsouzení;
  - 3) je vrchním velitelem ozbrojených sil;
  - 4) vyhláší na návrh vlády Československé socialistické republiky válečný stav a na základě rozhodnutí Federálního shromáždění vypovídá válku, je-li Československá socialistická republika napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.

(2) Prezidentu Československé socialistické republiky přísluší vykonávat i pravomoci, které nejsou výslovně v tomto ústavním zákonu uvedeny, stanoví-li tak zákon Federálního shromáždění.

Čl. 62

(1) Prezidentem Československé socialistické republiky může být zvolen každý občan volitelný za poslance Federálního shromáždění.

(2) Prezident je volen na období pěti let. Ujímá se výkonu své funkce po složení slibu.

(3) Volba prezidenta Československé socialistické republiky se koná v posledních 14 dnech funkčního období prezidenta. Uvolní-li se úřad prezidenta před skončením vo-

lebního období, koná se volba nejpozději do 14 dnů.

(4) Prezident Československé socialistické republiky nemůže být zároveň poslancem žádného zastupitelského sboru, členem vlády ani Ústavního soudu ani soudcem.

(5) Bude-li prezidentem Československé socialistické republiky zvolen poslanec, člen vlády nebo Ústavního soudu nebo soudce, přestane ode dne svého zvolení vykonávat dosavadní funkci. Dnem složení slibu zaniká jeho mandát, členství ve vládě nebo v Ústavním soudu nebo funkce soudce.

Čl. 63

Prezident Československé socialistické republiky skládá před Federálním shromážděním tento slib: „Slibuji na svou čest a svědomí věrnost Československé socialistické republice a věci socialismu. Svě povinnosti budu konat podle vůle lidu a v zájmu lidu, budu dbát blahů Československé socialistické republiky a zachovávat ústavu a ostatní zákony socialistického státu.“

Čl. 64

Uvolní-li se úřad prezidenta Československé socialistické republiky a nový prezident ještě není zvolen a nesložil slib, rovněž nemůže-li prezident svůj úřad ze závažných důvodů vykonávat, přísluší výkon jeho funkcí vládě Československé socialistické republiky. Vláda může v takovém případě pověřit svého předsedu výkonem některých pravomocí prezidenta Československé socialistické republiky; na předsedu vlády přechází v té době vrchní vedení nad ozbrojenými silami.

Čl. 65

Prezidenta Československé socialistické republiky nelze soudně stíhat pro jednání spojené s výkonem jeho funkce.

Hlava pátá

VLÁDA

ČESKOSLOVENSKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY

Čl. 66

Vláda Československé socialistické republiky je nejvyšším výkonným orgánem státní moci Československé socialistické republiky.

Čl. 67

(1) Vláda Československé socialistické republiky se skládá z předsedy, místopředsedů, ministrů a státních tajemníků.

(2) Státní tajemníci působí ve všech federálních ministerstvech. Je-li ministrem občan České socialistické republiky, je státním tajemníkem občan Slovenské socialistické republiky, nebo naopak.

(3) Funkce člena vlády Československé socialistické republiky je neslučitelná s funkcí člena předsednictva Federálního shromáždění a s funkcí člena Ústavního soudu.

Čl. 68

Členové vlády Československé socialistické republiky skládají do rukou presidenta Československé socialistické republiky tento slib: „Slibuji na svou čest a svědomí, že budu věren Československé socialistické republice a věci socialismu. Své povinnosti budu plnit podle vůle lidu a v zájmu lidu. Budu zachovávat ústavu Československé socialistické republiky a ostatní zákony a pracovat k tomu, aby byly uváděny v život.“

Čl. 69

Vláda Československé socialistické republiky je povinna po svém jmenování předstoupit před Federální shromáždění na jeho nejbližší schůzi, předložit mu svůj program a požádat je o vyslovení důvěry.

Čl. 70

(1) Vláda Československé socialistické republiky je z výkonu své funkce odpovědna Federálnímu shromáždění; každá z obou sněmoven jí může vyslovit nedůvěru.

(2) Vláda Československé socialistické republiky může kdykoliv požádat Federální shromáždění o vyslovení důvěry.

Čl. 71

(1) Vláda Československé socialistické republiky může podat demisi do rukou presidenta Československé socialistické republiky.

(2) Vysloví-li sněmovna Federálního shromáždění nedůvěru vládě Československé socialistické republiky, anebo odepře-li jí vyslovit důvěru, president Československé socialistické republiky vládu odvolá.

(3) Vláda Československé socialistické republiky podá demisi vždy po ustavující schůzi nově zvoleného Federálního shromáždění.

Čl. 72

Přijme-li president Československé socialistické republiky demisi vlády Československé socialistické republiky, pověří jí vykonáváním jejích funkcí prozatímně až do jmenování nové vlády.

Čl. 73

(1) Člen vlády Československé socialistické republiky může podat demisi do rukou presidenta Československé socialistické republiky.

(2) Sněmovna lidu nebo Sněmovna národů Federálního shromáždění mohou vyslovit nedůvěru i jednotlivému členu vlády Československé socialistické republiky. V tomto případě president Československé socialistické republiky člena vlády odvolá.

Čl. 74

Přijme-li president Československé socialistické republiky demisi člena vlády Československé socialistické republiky, může určit, který z členů vlády povede prozatímně věci dosud spravované členem vlády, jehož demisi přijal.

Čl. 75

K platnosti usnesení vlády Československé socialistické republiky je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů.

Čl. 76

Vláda Československé socialistické republiky zajišťuje plnění úkolů federace v oblasti národní obrany, upevňování bezpečnosti země, rozvíjení mírové zahraniční politiky, v oblasti hospodářské výstavby a v dalších oblastech působnosti federace. K tomuto cíli zabezpečuje plnění zákonů Federálního shromáždění, sjednocuje, řídí a kontroluje činnost federálních ministerstev, federálních výborů a ostatních federálních ústředních orgánů.

Čl. 77

Vláda Československé socialistické republiky rozhoduje ve sboru zejména:

- a) o návrzích zákonů Federálního shromáždění,
- b) o vládních nařízeních,
- c) o provádění programového prohlášení vlády,
- d) o zásadních otázkách vnitřní a zahraniční politiky,
- e) o návrzích národohospodářských plánů, státního rozpočtu a závěrečného účtu federace,
- f) o zásadních hospodářských opatřeních k zajištění hospodářské politiky,
- g) o jmenování funkcionářů v případech, kde to stanoví zákon Federálního shromáždění,
- h) o tom, že požádá Federální shromáždění o vyslovení důvěry,
- ch) o dalších otázkách, stanoví-li to zákon Federálního shromáždění.

Čl. 78

Vláda Československé socialistické republiky spolupracuje s vládami obou republik při sjednávání mezinárodních smluv, jejichž provedení patří do působnosti republik; spolupracuje s nimi též při zastupování Československé socialistické republiky v mezinárodních organizacích, působících v oblasti působnosti republik.

Čl. 79

K provedení zákona Federálního shromáždění a v jeho mezích může vláda Československé socialistické republiky vydávat nařízení, jde-li o úpravu otázek, které spadají do působnosti federace.

Čl. 80

Federální ministerstva, federální výbory a ostatní federální ústřední orgány mohou na základě zákonů Federálního shromáždění a v jejich mezích vydávat obecně závazné právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.

Čl. 81

(1) Federální ministerstva působí v oblasti výlučné působnosti federace a v oblasti působnosti společné.

(2) Federální ministerstva se zřizují ústavním zákonem Federálního shromáždění.

Čl. 82

(1) Na některých úsecích státní činnosti v oblasti společné působnosti působí federální výbory. Federální výbor se skládá z ministra, který je v jeho čele, a z dalších členů. Federální výbor je vytvořen ze stejného počtu občanů České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky.

(2) Nesouhlasí-li ministr s opatřením výboru, má právo jeho výkon pozastavit a předložit věc k rozhodnutí vládě Československé socialistické republiky.

(3) Nesouhlasí-li s rozhodnutím výboru některá jeho národní část, může požádat vládu o přezkoumání rozhodnutí výboru. Složení a způsob jednání výboru upravuje zákon Federálního shromáždění.

(4) Federální výbory se zřizují ústavním zákonem Federálního shromáždění.

Čl. 83

Mimo federální ministerstva a federální výbory působí v oblasti působnosti federace další federální orgány státní správy, které se zřizují zákony Federálního shromáždění.

Čl. 84

Státní orgány republik provádějí zákony Federálního shromáždění na území republik, pokud jejich provedením nejsou pověřeny příslušné federální orgány.

Čl. 85

Pokud správní orgány republik vykonávají působnost ve věcech spadajících do působnosti federace, jsou povinny se řídit směrnicemi orgánů federální správy.

Hlava šestá

ÚSTAVNÍ SOUD ČESKOSLOVENSKE SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY

Čl. 86

(1) Ústavní soud Československé socialistické republiky je soudním orgánem ochrany ústavnosti.

(2) Členové Ústavního soudu jsou při rozhodování nezávislí a rozhodují jediné na základě Ústavy Československé socialistické republiky a zákonů Federálního shromáždění.

Čl. 87

Ústavní soud Československé socialistické republiky rozhoduje:

- a) o souladu zákonů Federálního shromáždění a zákonných opatření jeho předsednictva s Ústavou Československé socialistické republiky,
- b) o souladu ústavních zákonů České národní rady i Slovenské národní rady s Ústavou Československé socialistické republiky a o souladu zákonů národních rad s Ústavou Československé socialistické republiky,
- c) o souladu nařízení vlády Československé socialistické republiky a obecně závazných právních předpisů federálních ministerstev, federálních výborů a ostatních federálních orgánů státní správy i o souladu nařízení vlád republik a obecně závazných právních předpisů ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy republik s Ústavou Československé socialistické republiky a zákony Federálního shromáždění.

Čl. 88

Ústavní soud Československé socialistické republiky řeší kompetenční spory

- a) mezi orgány Československé socialistické republiky a orgány jedné nebo obou republik,
- b) mezi orgány obou republik.

Čl. 99

Ústavní soud Československé socialistické republiky může dávat podněty ke zdokonalení zákonodárství Československé socialistické republiky, jakož i zákonodárství republik.

Čl. 90

(1) Jestliže Ústavní soud Československé socialistické republiky zjistí, že je nesoulad mezi předpisy ve smyslu čl. 87, vysloví, že dotčené předpisy, jejich část, popřípadě některá ustanovení pozbývají účinnosti; příslušné orgány jsou povinny do 6 měsíců od zveřejnění nálezu Ústavního soudu Československé socialistické republiky dát dotčené předpisy do souladu s Ústavou Československé socialistické republiky, popřípadě s jinými zákony Federálního shromáždění. Neučiní-li tak, ztrácejí dotčené předpisy, jejich částí nebo ustanovení platnost po 6 měsících od zveřejnění nálezu.

(2) Nález Ústavního soudu se zveřejní v úřední sbírce určené k vyhlášení zákonů Federálního shromáždění.

Čl. 91

Ústavní soud Československé socialistické republiky rozhoduje o stížnostech proti neověření mandátu poslance Federálního shromáždění a proti výroku, že došlo k odvolání poslance, jakož i proti rozhodnutí o odmítnutí registrace kandidáta.

Čl. 92

Ústavní soud Československé socialistické republiky rozhoduje o ochraně ústavou zaručených práv a svobod, jsou-li porušeny rozhodnutím nebo jinými zásahy federálních orgánů, neposkytuje-li zákon jinou soudní ochranu.

Čl. 93

(1) Ústavní soud zahajuje řízení vždy, podá-li návrh:

- a) sněmovna Federálního shromáždění, předsednictvo Federálního shromáždění, vláda Československé socialistické republiky nebo jiný federální orgán,
- b) Česká národní rada, její předsednictvo, Slovenská národní rada, její předsednictvo nebo vláda republiky,
- c) soud,
- d) generální prokurátor,
- e) občan v případech uvedených v čl. 91.

(2) Ústavní soud Československé socialistické republiky může zahájit řízení na základě vlastního rozhodnutí.

(3) Ústavní soud Československé socialistické republiky může zahájit řízení též z podnětu občanů a organizací.

Čl. 94

(1) Ústavní soud Československé socialistické republiky se skládá z 12 členů, z nichž je 8 soudců a 4 náhradníci. Ústavní soud rozhoduje v senátech.

(2) Za člena Ústavního soudu Československé socialistické republiky může být zvolen občan, který je volitelný do Federálního shromáždění, dosáhl věku 35 let, má vysokoškolské právnické vzdělání a je nejméně 10 let činný v právnickém povolání.

(3) Členy Ústavního soudu Československé socialistické republiky volí Federální shromáždění na dobu 7 let. Soudce Ústavního soudu může být zvolen nejvíce na dvě volební období za sebou.

(4) Čtyři soudcové a dva náhradníci jsou voleni z občanů České socialistické republiky a čtyři soudcové a dva náhradníci jsou voleni z občanů Slovenské socialistické republiky.

Čl. 95

(1) Předsedu a místopředsedu Ústavního soudu Československé socialistické republiky volí z členů Ústavního soudu Federální shromáždění.

(2) Jestliže předseda Ústavního soudu Československé socialistické republiky je občan České socialistické republiky, bude zvolen za místopředsedu občan Slovenské socialistické republiky, nebo naopak.

Čl. 96

(1) Předseda Ústavního soudu Československé socialistické republiky povolává náhradníky do funkce soudce v případě onemocnění, zaneprázdnění nebo při ztrátě soudcovské funkce některého soudce Ústavního soudu Československé socialistické republiky.

(2) Při ztrátě soudcovské funkce některého soudce Ústavního soudu Československé socialistické republiky se náhradník stane trvale soudcem až do skončení volebního období Ústavního soudu Československé socialistické republiky.

Čl. 97

(1) Členové Ústavního soudu Československé socialistické republiky mají imunitu obdobně jako poslanci Federálního shromáždění.

(2) Souhlas k trestnímu nebo kárnému stíhání člena Ústavního soudu anebo k jeho vzetí do vazby dává Ústavní soud.

Čl. 98

(1) Funkce člena Ústavního soudu Československé socialistické republiky je nesiuditelná s funkcí poslance Federálního shromáždění.

České národní rady, Slovenské národní rady, členství ve vládě Československé socialistické republiky a v ústavech republik nebo s funkcí ve správním nebo hospodářském aparátu.

(2) Zákon Federálního shromáždění může stanovit neslučitelnost funkce člena Ústavního soudu Československé socialistické republiky s dalšími funkcemi.

Čl. 99

Člen Ústavního soudu Československé socialistické republiky se může své funkce vzdát. Federální shromáždění může ho odvolat na základě kárného řízení nebo na základě rozsudku v trestní věci. Federální shromáždění může soudce odvolat i v případě, jestliže se nezúčastňuje jednání soudu více než jeden rok, jestliže to konstatovalo plénum Ústavního soudu Československé socialistické republiky.

Čl. 100

Podrobnosti o působnosti a organizaci Ústavního soudu Československé socialistické republiky a způsob řízení před ním upraví zákon Federálního shromáždění.

Čl. 101

V České socialistické republice a v Slovenské socialistické republice působí ústavní soudy republik. Jejich působnost a zásady organizace stanoví ústavní zákony národních rad.

Hlava sedmá

STÁTNÍ ORGÁNY

ČESKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY A SLOVENSKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY

Oddíl první

Česká národní rada a Slovenská národní rada

Čl. 102

(1) Představitelem národní svrchovanosti a svébytnosti českého národa a nejvyšším orgánem státní moci v České socialistické republice je Česká národní rada.

(2) Představitelem národní svrchovanosti a svébytnosti slovenského národa a nejvyšším orgánem státní moci ve Slovenské socialistické republice je Slovenská národní rada.

(3) Národní rada je nejvyšším zastupitelským sborem republiky a jejím jediným zákonodárným orgánem.

Čl. 103

(1) Česká národní rada má 200 poslanců. Slovenská národní rada má 150 poslanců.

(2) Národní rada se volí na období 4 let.

(3) Podmínky výkonu volebního práva do národní rady a způsob výkonu voleb a odvolání poslanců stanoví zákon národní rady.

Čl. 104

(1) Národní rada zasedá nejméně dvakrát do roka (jarní zasedání a podzimní zasedání).

(2) Národní radu svolává k zasedání a její zasedání prohlašuje za skončené předsednictvo národní rady.

(3) Národní rada musí být svolána svým předsednictvem na žádost alespoň jedné třetiny poslanců. Předsednictvo národní rady svolává zasedání do 14 dnů nebo do další lhůty uvedené v žádosti.

Čl. 105

Jednotlivé schůze národní rady svolává její předseda.

Čl. 106

(1) Schůze národní rady jsou zpravidla veřejné.

(2) Neveřejné schůze se mohou konat jen v případech stanovených jednacím řádem národní rady.

Čl. 107

(1) Do působnosti národní rady patří zejména:

- a) usnášet se na ústavních a jiných zákonech republiky a sledovat, jak je orgány republiky provádějí,
- b) dávat souhlas k mezinárodním smlouvám, k jejichž provedení je třeba zákona národní rady,
- c) jednat o zásadních otázkách vnitřní politiky,
- d) schvalovat střednědobý národohospodářský plán a státní rozpočet republiky, prověřovat jejich plnění a schvalovat státní závěrečný účet republiky,
- e) volit a odvolávat předsedu národní rady a ostatní členy předsednictva národní rady,
- f) jednat o programovém prohlášení vlády republiky a kontrolovat její činnost a činnost jejích členů, jakož i jednat o důvěře vládě,
- g) zřizovat zákonem ministerstva a jiné ústřední orgány státní správy republiky,
- h) volit a odvolávat členy Ústavního soudu republiky,
- ch) zřizovat zákonem kontrolní orgán národní rady.

[2] Národní rada může zrušit nařízení nebo usnesení vlády republiky nebo obecně závazný právní předpis ministerstva nebo jiného ústředního orgánu státní správy republiky, odporují-li ústavě nebo jinému zákonu národní rady.

Čl. 108

Národní rada jako nejvyšší zastupitelský orgán republiky se zabývá podněty národních výborů, jedná o jejich činností a usnází se na opatřeních týkajících se jejich výstavby.

Čl. 109

[1] Národní rada je schopna se usnášet, jestliže je přítomna nadpoloviční většina všech jejích poslanců.

[2] K platnému usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců.

[3] K přijetí ústavního zákona je třeba souhlasu třípětinové většiny všech poslanců národní rady.

Čl. 110

[1] Vláda republiky může požádat národní radu o vyslovení důvěry. Návrh na vyslovení nedůvěry vládě může podat alespoň jedna pětina poslanců národní rady.

[2] Ustanovení odstavce 1 platí i pro vyslovení nedůvěry jednotlivému členu vlády republiky.

Čl. 111

[1] Návrhy zákonů mohou podávat poslanci národní rady, výbory národní rady a vláda republiky.

[2] Zákony národní rady podepisuje předseda národní rady a předseda vlády republiky.

[3] Aby zákon národní rady nabyl platnosti, musí být vyhlášen způsobem, který stanoví zákon národní rady. Zákony národní rady vyhláší předsednictvo národní rady do 14 dnů po jejich schválení.

Čl. 112

Zásady jednání národní rady, její styky s vládou a navenek upravuje zákon o jednacím řádu národní rady.

Čl. 113

Platnost volby poslanců ověřuje národní rada. Činí tak na návrh svého mandátového a imunitního výboru.

Čl. 114

[1] Poslanec skládá na schůzi národní rady, které se poprvé účastní, slib.

[2] Poslanec České národní rady skládá tento slib: „Slibuji na svou čest a svědomí, že budu věren Československé socialistické republice, České socialistické republice a věci socialismu. Budu dbát vůle a zájmů lidu, řídit se ústavou a ostatními zákony Československé socialistické republiky i České socialistické republiky a pracovat k tomu, aby byly uváděny v život.“

[3] Poslanec Slovenské národní rady skládá tento slib: „Slibuji na svou čest a svědomí, že budu věren Československé socialistické republice, Slovenské socialistické republice, věci socialismu a odkazu Slovenského národního povstání. Budu dbát vůle a zájmů lidu, spravovat se ústavou a ostatními zákony Československé socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky a pracovat k tomu, aby byly uváděny v život.“

[4] Odmítnutí slibu nebo slib s výhradou má za následek ztrátu mandátu.

Čl. 115

[1] Národní rada i jednotliví poslanci mají právo interpelovat vládu republiky a její členy a klást jim otázky ve věcech jejich působnosti. Vláda a její členové jsou povinni na interpelece a otázky odpovídat.

[2] Předseda i ostatní členové vlády republiky mají právo zúčastnit se schůzí národní rady, jejího předsednictva a výborů. Udělí se jim slovo, kdykoliv o to požádají.

[3] Požádá-li o to národní rada, její předsednictvo nebo výbor, je člen vlády povinen dostavit se do schůze národní rady, jejího předsednictva nebo výboru.

Čl. 116

[1] Poslance nelze trestně ani kárně stíhat ani ho vzít do vazby bez souhlasu národní rady. Odepře-li národní rada souhlas, je stíhání navždy vyloučeno.

[2] Poslance národní rady nelze vůbec stíhat pro hlasování v národní radě nebo v jejích orgánech. Za výroky při výkonu funkce poslance, učiněné v národní radě nebo v jejím orgánu, podléhá poslanec jen disciplinární pravomoci národní rady.

[3] Byl-li poslanec přistižen a zadržen při trestném činu, je příslušný orgán povinen to ihned oznámit předsednictvu národní rady. Nedá-li předsednictvo národní rady souhlas, musí být poslanec ihned propuštěn.

Čl. 117

Poslanec národní rady může odepřít svědectví ve věcech, o kterých se dověděl při výkonu své funkce, a to i když přestal být poslancem.

Čl. 118

Národní rada zřizuje si výbory jako své iniciativní a kontrolní orgány a volí jejich předsedy a ostatní členy.

Čl. 119

[1] Národní rada volí ze svého středu předsednictvo národní rady.

[2] Předsednictvo národní rady se skládá z předsedy, místopředsedů a z dalších členů. Počet členů předsednictva stanoví národní rada.

[3] Předsednictvo národní rady zůstává ve své funkci i po uplynutí volebního období, dokud si nově zvolená národní rada nezvolí své předsednictvo.

[4] Předsednictvo národní rady a jeho členové jsou odpovědní národní radě. Národní rada je může kdykoliv odvolat.

Čl. 120

Předsednictvo národní rady se usnáší nadpoloviční většinou všech svých členů.

Čl. 121

[1] V době, kdy národní rada nezasedá buď proto, že zasedání je skončeno, anebo proto, že uplynulo volební období, plní působnost národní rady předsednictvo národní rady. Nepřisluší mu však přijímat a měnit ústavní zákony a usnášet se na státním rozpočtu republiky.

[2] V době, kdy národní rada nezasedá v důsledku mimořádných příčin, plní předsednictvo národní rady veškerou její působnost s výjimkou práva přijímat a měnit ústavní zákony.

[3] Neodkladná opatření, ke kterým by bylo třeba zákona, činí předsednictvo národní rady ve formě zákonných opatření, která podepisuje předseda národní rady a předseda vlády republiky. Zákonná opatření se vyhláší stejně jako zákony.

[4] Opatření předsednictva národní rady podle odstavců 1 až 3 musí být schválena na nejbližším zasedání národní rady, jinak pozbývají další platnosti.

Čl. 122

[1] Do působnosti předsednictva národní rady patří dále

- a) jmenovat a odvolávat předsedu a ostatní členy vlády republiky a pověřovat je řízením ministerstev a jiných ústředních orgánů,
- b) jmenovat státní funkcionáře v případech, jestliže je mu to svěřeno zákonem,
- c) udělovat ceny a propůjčovat vyznamenání podle zákonů republiky.

[2] Předsednictvo národní rady vyhláší volby do národní rady a všeobecné volby do národních výborů.

Čl. 123

Předseda národní rady:

- a) zastupuje národní radu navenek,
- b) podepisuje zákony národní rady a zákonná opatření jejího předsednictva,
- c) přijímá slib členů vlády republiky,
- d) svolává a řídí schůze národní rady.

Oddíl druhý

**Vláda České socialistické republiky
a vláda Slovenské socialistické republiky**

Čl. 124

Vláda republiky je nejvyšším výkonným orgánem státní moci republiky.

Čl. 125

[1] Vláda republiky se skládá z předsedy, místopředsedů a ministrů.

[2] Funkce člena vlády je neslučitelná s funkcí člena předsednictva národní rady a s funkcí člena Ústavního soudu.

Čl. 126

[1] Členové vlády České socialistické republiky skládají do rukou předsedy České národní rady tento slib: „Slibuji na svou čest a svědomí, že budu věren Československé socialistické republice, České socialistické republice a věci socialismu. Svě povinností budu plnit podle vůle lidu a v zájmu lidu. Budu zachovávat ústavu a ostatní zákony Československé socialistické republiky a České socialistické republiky a pracovat k tomu, aby byly uváděny v život.“

[2] Členové vlády Slovenské socialistické republiky skládají do rukou předsedy Slovenské národní rady tento slib: „Slibuji na svou čest a svědomí, že budu věren Československé

socialistické republiky, Slovenské socialistické republiky, věci socialismu a odkazu Slovenského národního povstání. Své povinnosti budu plnit podle vůle lidu a v zájmu lidu. Budu zachovávat ústavu a ostatní zákony Československé socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky a pracovat k tomu, aby byly uváděny v život.“

Čl. 127

Vláda republiky je povinna po svém jmenování předstoupit před národní radu na její nejbližší schůzi, předložit jí svůj program a požádat jí o vyslovení důvěry.

Čl. 128

(1) Vláda republiky je z výkonu své funkce odpovědna národní radě, která jí může vyslovit nedůvěru.

(2) Vláda republiky může kdykoliv požádat národní radu o vyslovení důvěry.

Čl. 129

(1) Vláda republiky může podat demisi předsednictvu národní rady.

(2) Vysloví-li národní rada vládě republiky nedůvěru nebo zamítne-li její návrh na vyslovení důvěry, předsednictvo národní rady vládu republiky odvolá.

(3) Vláda republiky podá demisi vždy po ustavující schůzi nově zvolené národní rady.

Čl. 130

Přijme-li předsednictvo národní rady demisi vlády, pověří jí vykonáváním jejích funkcí prozatímně dále až do jmenování vlády nové.

Čl. 131

(1) Člen vlády republiky může podat předsednictvu národní rady demisi.

(2) Národní rada může vyslovit nedůvěru jednotlivým členům vlády republiky. V tomto případě předsednictvo národní rady člena vlády odvolá.

Čl. 132

Přijme-li předsednictvo národní rady demisi člena vlády republiky, může určit, který

z členů vlády povede prozatímně věci dosud spravované členem vlády, jehož demisi přijalo.

Čl. 133

Vláda republiky rozhoduje ve sboru, který je schopen se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina jejích členů. K platnosti usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných členů vlády.

Čl. 134

Vláda republiky organizuje a zajišťuje plnění úkolů v oblasti hospodářské, kulturní a sociální výstavby republiky, jakož i v dalších oblastech příslušejících podle tohoto ústavního zákona republice. K tomu cílí vláda republiky zabezpečuje plnění zákonů, sjednocuje, řídí a kontroluje činnost ministerstev a ostatních orgánů státní správy republiky, sleduje a zajišťuje plnění svých nařízení a usnesení.

Čl. 135

(1) Vládě republiky přísluší veškerá vládní a výkonná pravomoc, vyplývající ze zákonodárné působnosti národní rady.

(2) Do působnosti vlády republiky patří dále věci, které podle tohoto ústavního zákona upravují zákony Federálního shromáždění, jestliže jejich výkon náleží vládám republik (čl. 37 odst. 2).

(3) Do působnosti vlády republiky patří též věci vymezené v rámci společných věcí vládám republik podle čl. 8 a čl. 10 až 28 tohoto ústavního zákona.

Čl. 136

Vláda republiky řídí a kontroluje činnost národních výborů.

Čl. 137

Vláda republiky rozhoduje ve sboru zejména:

- a) o návrzích zákonů,
- b) o vládních nařízeních,
- c) o provádění programového prohlášení vlády,
- d) o souhlasu s mezinárodními smlouvami, jejichž provádění náleží do působnosti republiky.

- e) o návrzích národohospodářských plánů, státního rozpočtu a závěrečného účtu republiky.
- f) o zásadních hospodářských opatřeních k zajištění hospodářské politiky,
- g) o jmenování funkcionářů v případech, kde to stanoví zákon.
- h) o tom, že požádá národní radu o vyslovení důvěry.
- ch) o dalších otázkách, stanoví-li to zákon národní rady.

Čl. 138

K provedení zákona národní rady a v jeho mezích může vláda republiky vydávat nařízení. Rovněž může vydávat nařízení k provedení zákona Federálního shromáždění, je-li jím k tomu zmocněna.

Čl. 139

Ministerstva a ostatní ústřední orgány státní správy republiky mohou na základě zákonů Federálního shromáždění i zákonů národní rady a v jejich mezích vydávat obecně závazné právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.

Hlava osmá

USTANOVENÍ OBECNÁ, PŘECHODNÁ
ZÁVĚREČNÁ

Čl. 140

- (1) Území České socialistické republiky tvoří dosavadní území českých krajů.
- (2) Území Slovenské socialistické republiky tvoří dosavadní území Slovenska.
- (3) Územní členění republik stanoví zákony národních rad.

Čl. 141

(1) Hlavním městem Československé socialistické republiky a pravidelným sídlem jejích orgánů je Praha. Postavení Prahy jako hlavního města Československé socialistické republiky upraví zákon Federálního shromáždění.

(2) Hlavním městem České socialistické republiky a pravidelným sídlem jejích orgánů je Praha.

(3) Hlavním městem Slovenské socialistické republiky a pravidelným sídlem jejích orgánů je Bratislava.

Čl. 142

(1) Ústava Československé socialistické republiky může být změněna pouze ústavním zákonem Federálního shromáždění.

(2) Spolu s přijetím ústavy Československé socialistické republiky přijmou obě republiky vlastní ústavy. Do doby přijetí ústavy České socialistické republiky a ústavy Slovenské socialistické republiky řídí se ústavní poměry těchto republik tímto ústavním zákonem a ostatními ústavními předpisy.

(3) Zákony Federálního shromáždění, zákony národních rad ani jiné právní předpisy federálních orgánů a orgánů republik nesmějí odporovat ústavě a ústavním zákonům Československé socialistické republiky. Výklad a používání všech právních předpisů musí být v souladu s ústavou a s ústavními zákony federace.

(4) Zákony národních rad ani jiné právní předpisy republik nesmějí odporovat ústavním zákonům národních rad. Výklad a používání všech právních předpisů republiky musí být v souladu s ústavními zákony národní rady.

Čl. 143

(1) Zrušují se ustanovení čl. 1 odst. 2 a čl. 12, dále ustanovení hlavy třetí, čtvrté, páté a šesté (čl. 39 až 85), jakož i ustanovení článků 107 až 109 a článku 111 Ústavy (ústavní zákon č. 100/1960 Sb.).

(2) Kde se ustanovení ústavy a jiných zákonů zmiňují o Československé socialistické republice, rozumí se tím podle povahy věci též Česká socialistická republika a Slovenská socialistická republika.

(3) President republiky zvolený podle ustanovení čl. 63 ústavy zůstává ve funkci jako president Československé socialistické republiky podle tohoto ústavního zákona; jeho volební období se počítá ode dne jeho zvolení.

(4) Předsednictvo Národního shromáždění zůstává ve své funkci až do zvolení předsednictva Federálního shromáždění.

(5) Vláda Československé socialistické republiky vykonává funkci vlády Československé socialistické republiky až do jmenování vlády Československé socialistické republiky podle tohoto ústavního zákona.

Čl. 144

(1) Všechny zákony a jiné právní předpisy platné v den, kdy tento ústavní zákon nabývá účinnosti, zůstávají i nadále v platnosti.

Pokud upravují věci, které nepatří do působnosti federace podle tohoto ústavního zákona, mohou být měněny zákony České národní rady nebo Slovenské národní rady, popřípadě jinými právními předpisy republik.

(2) Pokud dosavadní zákony a jiné právní předpisy svěřují působnost Národnímu shromáždění, vládě, Slovenské národní radě nebo jiným ústředním státním orgánům, vykonává tuto působnost ve věcech, vyhrazených tímto ústavním zákonem Československé socialistické republiky, Federální shromáždění, vláda Československé socialistické republiky, popřípadě jiné ústřední federální orgány; v ostatních věcech vykonává tuto působnost Česká národní rada, Slovenská národní rada, vláda České socialistické republiky, vláda Slovenské socialistické republiky nebo jiné ústřední státní orgány obou republik.

(3) Zákon Federálního shromáždění může určit, na které orgány (organizace) a v jakém rozsahu přejde působnost dosavadních orgánů (organizací) — s výjimkou ministerstev nebo jiných ústředních orgánů státní správy v čele s ministrem — jimž byla dosavadními zákony svěřena celostátní působnost ve věcech, které podle tohoto ústavního zákona náležejí do společné působnosti Československé socialistické republiky a obou republik. Tento zákon může též upravit potřebný přechod práv a závazků dosavadních orgánů (organizací).

Čl. 145

Organizaci soudů a prokuratury v Československé socialistické republice upraví ústavní zákon Federálního shromáždění. Do dne, kdy tento ústavní zákon nabude účinnosti, patří do působnosti Federálního shromáždění

- a) volit a odvolávat soudce Nejvyššího soudu a soudce z povolání vojenských soudů,
- b) navrhnout prezidentovi Československé socialistické republiky, aby odvolal z funkce generálního prokurátora,
- c) jednat o zprávách Nejvyššího soudu a generálního prokurátora o stavu socialistické zákonnosti.

Čl. 146

(1) Dokud nebudou zvoleny Česká národní rada a Slovenská národní rada na základě tohoto ústavního zákona, vykonává

- a) Česká národní rada vytvořená podle ústavního zákona č. 77/1968 Sb. působnost České národní rady podle tohoto ústavního zákona,

- b) Slovenská národní rada rozšířená podle § 6 ústavního zákona č. 77/1968 Sb. působnost Slovenské národní rady podle tohoto ústavního zákona.

(2) Česká národní rada rozšíří volbou počet svých členů tak, aby měla 200 členů.

(3) Slovenská národní rada rozšíří volbou počet svých členů tak, aby měla 150 členů.

(4) Členové obou národních rad mají práva a povinnosti poslanců podle tohoto ústavního zákona.

Čl. 147

Dokud nebude zvoleno Federální shromáždění ve smyslu čl. 30 odst. 1 a čl. 31 odst. 2

- a) stává se Národní shromáždění v dosavadním složení Sněmovnou lidu Federálního shromáždění a
- b) poslance Sněmovny národů zvolí Česká národní rada a Slovenská národní rada, rozšířené na základě čl. 146, a to ze svých členů, kteří nejsou poslanci Národního shromáždění.

Čl. 148

Na Českou národní radu a na Slovenskou národní radu, vykonávající působnost podle čl. 146, a na Federální shromáždění vytvořené podle čl. 147 se vztahuje ústavní zákon č. 83/1968 Sb., o skončení volebního období národních výborů, Národního shromáždění a Slovenské národní rady.

Čl. 149

K čl. 91 ústavy ve znění ústavních zákonů č. 110/1967 Sb. a č. 28/1968 Sb. se připojuje odstavec 4 tohoto znění:

„(4) Zákon může stanovit zvláštní úpravu postavení a působnosti národních výborů v dalších velkých městech.“

Čl. 150

(1) Národní shromáždění, Česká národní rada i Slovenská národní rada mohou již přede dnem, kdy tento ústavní zákon nabude účinnosti, činit opatření potřebná k tomu, aby byl uveden v život.

(2) Bude-li Národní shromáždění přede dnem uvedeným v odstavci 1 jednat o některém z návrhů uvedených v čl. 42 odst. 2, je k jeho přijetí zapotřebí souhlasu většiny všech poslanců Národního shromáždění zvolených v českých krajích a většiny všech poslanců Národního shromáždění zvolených na Slovensku. K přijetí ústavního zákona je zapotřebí souhlasu nejméně tří pětín všech poslanců Ná-

rodního shromáždění zvolených v českých krajích a nejméně tři pětina všech poslanců Národního shromáždění zvolených na Slovensku.

[3] O návrzích podle odstavce 2 hlasují poslanci zvolení v českých krajích a poslanci zvolení na Slovensku odděleně.

Čl. 151

[1] Tento ústavní zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1969.

[2] Ustanovení čl. 146 odst. 2 a 3, čl. 149 a 150 nabývají účinnosti dnem vyhlášení.

Svoboda v. r.

Smrkovský v. r.

Ing. Černík v. r.

144

ÚSTAVNÍ ZÁKON

ze dne 27. října 1968

o postavení národností v Československé socialistické republice

Národní shromáždění Československé socialistické republiky

májc na zřeteli, že pracující lid Československé socialistické republiky, který je zdrojem veškeré státní moci, tvoří ve společné vlasti a v nerozlučné pospolitosti spolu s českým a slovenským národem též národnosti maďarská, německá, polská a ukrajinská (rusínská) a že se tyto národnosti v duchu politiky Národní fronty tvořivě podílejí na rozvoji země a rozvíjejí přitom i vlastní formy národního života,

ve snaze dále prohloubit a upevnit bratrské spoluzítí a solidaritu národů a národností a zabezpečit národnostem účast na státní moci a poskytnout jim účinné záruky dalšího rozvoje,

usneslo se na tomto ústavním zákoně:

Čl. 1

Československá socialistická republika, jako společný stát českého a slovenského národa a národností žijících na jeho území, v duchu socialistické demokracie a internacionalismu zabezpečuje maďarské, německé, polské a ukrajinské (rusínské) národnosti možnosti a prostředky všestranného rozvoje.

Čl. 2

Národnosti jsou přiměřeně ke své počet-

nosti zastoupeny v zastupitelských sborech a v jiných volených orgánech.

Čl. 3

[1] Občanům maďarské, německé, polské a ukrajinské (rusínské) národnosti se v rozsahu přiměřeném zájmům jejich národního rozvoje a za podmínek stanovených zákony zabezpečuje:

- a) právo na vzdělání v jejich jazyku,
- b) právo na všestranný kulturní rozvoj,
- c) právo užívat jejich jazyka v úředním styku v oblastech obývaných příslušnou národností,
- d) právo spolčovat se v národnostních kulturních společenských organizacích,
- e) právo na tisk a informace v jejich jazyku.

[2] Rozsah a podmínky práv uvedených v odstavci 1 stanoví zákony.

Čl. 4

[1] Občan svobodně rozhoduje o své národnosti podle vlastního přesvědčení.

[2] Příslušnost ke kterékoliv národnosti nemůže být žádnému občanu na újmu při jeho uplatnění v politickém, hospodářském a společenském životě.

[3] Zakazují se všechny formy nátlaku směřující k odnárodňování.

Čl. 5

(1) Tento ústavní zákon bude proveden zákony Federálního shromáždění a zákony národních rad.

(2) Zákony národních rad též stanoví, při kterých zastupitelských sborech a výkonných orgánech se zřizují orgány, které budou zabezpečovat uskutečňování práv národností.

Čl. 6

Ustanovení čl. 25 ústavy (ústavní zákon č. 100/1960 Sb.) se zrušuje.

Čl. 7

Tento ústavní zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1969.

Svoboda v. r.

Smrkovský v. r.

Ing. Černík v. r.

